

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาน้ำร่องเย็น อำเภอสอง จังหวัดแพร่ (THE STUDY OF COMMUNITY FOR SUPPORTING AGRO-ECOTOURISM ACTIVITIES TO ALONG THE SUFFICIENCY ECONOMY : A CASE STUDY OF BAN RONGYEN, SONG DISTRICT, PHRAE PROVINCE.) โดยกำหนดใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research, PAR) และเทคนิคการจัดประชุมแบบ เทคนิค AIC ร่วมกันวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการจัดการเกษตร เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คณะผู้วิจัยได้นำแบบประเมินด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของกรมการท่องเที่ยว และแบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของกรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกัน ซึ่งการวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ ได้แก่

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความพร้อมชุมชนบ้านร่องเย็นในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชิงนิเวศ
- 2) เพื่อศึกษาการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเชิงนิเวศตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชนบ้านร่องเย็น

จากการวิจัยที่กำหนดตามวิธีดำเนินการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังนี้

สรุป

จากการศึกษาชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาน้ำร่องเย็น อำเภอสอง จังหวัดแพร่ (THE STUDY OF COMMUNITY FOR SUPPORTING AGRO-ECOTOURISM TO ALONG THE SUFFICIENCY ECONOMY : A CASE STUDY OF BAN RONGYEN, SONG DISTRICT, PHRAE PROVINCE.) มีผลการวิจัยพบว่าประชาชนบ้านร่องเย็น หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 5 ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีรวมทั้งการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งน้ำว และได้อบรมเกี่ยวกับทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของบ้านร่องเย็นที่มีเอกลักษณ์และโดดเด่นด้านการเกษตรที่มีความหลากหลาย

เช่น การปลูกข้าว ยาสูบ พืชผักสวนครัว ไม้ผล การเลี้ยงปลา อีกทั้งพิธีกรรมความเชื่อในเชิงเกษตรที่ยังคงอยู่ รวมทั้งเอกลักษณ์ความเป็นวิถีล้านนาตะวันออกของประเทศไทย ที่ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุข บรรยากาศความอบอุ่นในการเอาใจใส่แบบญาติพี่น้อง การพึ่งพาช่วยเหลือ รวมถึงวัฒนธรรมการให้ยังพบได้ที่บ้านร่องเย็น และที่สำคัญคือวัฒนธรรมความพอเพียง การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง โดยสังเกตจากการเก็บพืชผักจากรั้วบ้าน พื้นที่ในบ้าน หรือจากเพื่อนบ้าน หรือการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน เช่น เกษตรกรบางคนเลี้ยงปลา แต่ไม่ได้ปลูกผักก็จะนำมาแลกเปลี่ยน หรือนำมาขายในตลาดชุมชน ที่คนชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้ปลูกและเลี้ยงสัตว์ หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และนำมาขายแลกเปลี่ยนกันในตลาดชุมชนบ้านร่องเย็น ซึ่งเป็นราคาที่ทุกคนยอมรับได้ ราคาถูก ปริมาณได้มากกว่าตลาดกลางในที่แห่งอื่น นั้นหมายความว่าชุมชนบ้านร่องเย็นส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และจากการวิจัยทำให้ชุมชนบ้านร่องเย็นได้ร่วมกันตัดสินใจใช้การท่องเที่ยวมาเป็นทางเลือกในการพัฒนาชุมชน เนื่องจากการวิเคราะห์ที่พิจารณาว่าเป็นการลงทุนต่ำ เพราะใช้ทรัพยากรของบ้านร่องเย็นที่มีอยู่แล้วมาจัดการเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ส่วนเรื่องอื่นๆ ที่ชุมชนต้องการให้มีการพัฒนา ส่วนใหญ่มีอยู่ในแผนการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งน้าว ดังนั้นการนำการท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาชุมชน จะต้องได้รับความรู้และความเข้าใจที่แท้จริง เพราะการท่องเที่ยวเป็นลักษณะของงานบริการที่จะต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และเกิดผลกระทบน้อยที่สุดกับวัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม หรือสังคม อีกทั้งการจัดการท่องเที่ยวนั้นจะต้องใช้หลักการของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อชุมชนมองว่าเป็นเพียงอาชีพเสริม และจะต้องไม่กระทบต่อวิถีดั้งเดิมหรืออาชีพหลักของตน

การอภิปรายผล

การศึกษาชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านร่องเย็น อำเภอสอง จังหวัดแพร่ (THE STUDY OF COMMUNITY FOR SUPPORTING AGRO-ECOTOURISM ACTIVITIES TO ALONG THE SUFFICIENCY ECONOMY : A CASE STUDY OF BAN RONGYEN, SONG DISTRICT, PHRAE PROVINCE) มีนักวิชาการโดย วารุณี เกตุสะอาด และ ปกรณ์ สุวานิช(2554 : ออนไลน์) สามารถกล่าวโดยสรุปจากผลการประเมินศักยภาพท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตทิวพัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร บางส่วนว่า ในการทำการท่องเที่ยวนั้น จะต้องมีการกำหนด

เส้นทางท่องเที่ยวร่วมกันโดยอาจแบ่งตามฤดูกาลเพราะพืชผัก ผลผลิตทางการเกษตรต้องดูตาม ฤดูกาล ต้องนำเสนอเน้นของดี หรือของแปลกทางการเกษตรกรรมให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ ต้องสร้าง OTOP มาร่วมในการบริหารการท่องเที่ยวโดยใช้บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม เจ้าหน้าที่ด้านเกษตรของสา นักงานเขตต้องเข้ามามีบทบาทและนำการท่องเที่ยวด้วย ประชาชนต้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำอย่าง สม่ำเสมอและเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มากขึ้น ควรจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ โดยระยะแรกใช้สถานที่ ทางราชการ เพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและให้มีการจัดการเป็นเครือข่าย ควรมีคณะกรรมการ และสมาชิกร่วมประชุม ดำเนินการวางแผนการท่องเที่ยวสม่ำเสมอ ควรคิดรูปแบบคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน และคุณสมบัติของสมาชิกใหม่อย่างเป็นรูปธรรม กลุ่มเกษตรกรต้องไฝหา ประสบการณ์เพิ่มขึ้น โดยการศึกษาพื้นที่อื่นและสร้างเครือข่าย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งประกาศใช้ในปี มหาหมงคลนี้ เป็นแผนที่เกิดจากการระดมพลังความคิดและการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวไทย จากทุกภาคส่วนทุกหมู่เหล่า ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ มาร่วมกันดำเนินการในทุกขั้นตอนอย่าง กว้างขวาง และเห็นพ้องร่วมกันอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน มุ่ง สู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” อันจะเป็นการเสริมสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนโดยถ้วนหน้า สมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ปัจจุบัน ประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อ ประเทศไทย โดยด้านหนึ่งประเทศไทยจะมีโอกาสมากขึ้นในการขยายตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพ และ การให้บริการด้านอาหารสุขภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแพทย์พื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวและการ พักผ่อนระยะยาวของผู้สูงอายุ จึงนับเป็นโอกาสในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยและนำมา สร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งจะเป็นสินทรัพย์ทางปัญญาที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ แต่ในอีกด้านก็จะเป็น ภัยคุกคามในเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือและทักษะไปสู่ประเทศที่มีผลตอบแทนสูงกว่า ขณะเดียวกัน การแพร่ขยายของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนทำให้การดูแลและป้องกันเด็กและ วัยรุ่นจากค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์เป็นไปได้ยากลำบากมากขึ้น ตลอดจนปัญหาการก่อการร้าย การ ระบาดของโรคพันธุกรรมใหม่ๆ และการค้ายาเสพติดในหลากหลายรูปแบบ

กิติพจน์ แสนสิงห์(2552 : ออนไลน์) ใ้ได้รับทุนวิจัยเกี่ยวกับศูนย์วนศาสตร์ชุมชนตัง ภาควิชาศึกษาดูงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบัวเหิง(RDG51E0111) การใช้ประโยชน์ เชิงสาธารณะ ด้านชุมชนบ้านบัวเหิง ตำบลท่าช้างอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี

เป็นชุมชนที่ตั้งมาเกือบ 200 ปี อาชีพของคนในชุมชนตั้งแต่อดีตคือการเกษตร บรรพบุรุษได้แนะนำ
อบรม สั่งสอนให้ลูกหลานทำนา ทำสวน ทำไร่ มาตลอดชีวิต ที่สำคัญ ทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำมูล
มีห้วยขนาดเล็ก 2 แห่งไหลผ่านชุมชน ดินดี น้ำดีมีป่ามากมาย คนในชุมชนต่างก็ขยันขันแข็ง
ช่วยกันทำนาทำสวนทำไร่ ทั้งครอบครัว ในอดีตก็ทำเพื่อกินเพื่อใช้ ในครอบครัว ต่อมาเมื่อสังคม
เปลี่ยน ระบบทุนนิยมเข้ามามีบทบาทมากขึ้นชาวบ้านจึงเปลี่ยนวิธีเดิม ๆ ที่ทำเพื่อกินเพื่อใช้เป็น
เพื่อขาย มีการนำเอาเทคนิคใหม่ ๆ มาปรับใช้กับการเกษตรในชุมชน เช่น พร้อมใจกันลดการใช้
สารเคมีและยาฆ่าแมลง หันไปใช้ปุ๋ยอินทรีย์กับพืชผักสวนครัว ร่วมกันสร้างแหล่งอาหารที่
ปลอดภัยกับชุมชน การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการกำจัดแมลงศัตรูพืช เป็นการลด
ค่าใช้จ่ายจากการซื้อสารเคมีและยาฆ่าแมลงได้ปีละหลายแสนบาท โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านบัวเทิง
ตำบลท่าช้างอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี โดยนายกิติพงษ์ แสนสิงห์ เป็นหัวหน้า
โครงการ มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม
ของชุมชนได้ผลักดันให้ชุมชนส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ลดการใช้สารเคมีและยาฆ่า
แมลงในแปลงสวนเกษตร ให้เป็นส่วนหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพาชาว อันที่จริง การปลูก
ผักสวนครัว ชาวบ้านก็ทำมาตลอดชีวิตของคนในชุมชนแต่วิธีทำก็คือ ปลูกแต่น้อยเพื่อใช้เท่าที่
จำเป็นจริง ๆ ปลูกตามที่ว่างทุก ๆ ที่ที่เจ้าของสะดวก การรดน้ำใส่ปุ๋ยก็ตามแต่ความ
สะดวก เทวดาดูแทนบ้าง เมื่อจะกินจะใช้ก็ไปเก็บมาล้างน้ำเป็นอันใช้ได้ เมื่องานวิจัยเข้ามาก็พา
เปลี่ยนวิธีคิดต้องให้มันมีความปลอดภัยต่อการกินการใช้มากขึ้น ต้องให้สะอาดน่ากินจากเดิมที่
ปลูกตามดินทั่วไป ก็ทำค้ำให้มันเล็กลง ทำค้ำให้ผัก เล็กลงขึ้นไปข้างบ้านหน้าบ้าน นำกระถาง
ยางรถยนต์ มาวางแล้วปลูก ทำค้ำให้สูงขึ้นจากดินห่างจากที่หนูหมาเดินผ่าน ชักชวนให้ลดการใช้
สารเคมี ผลที่เกิดตามมาคือความร่วมมือร่วมใจของชุมชน ชาวบ้านก็น่ารัก ร่วมใจกันดีมาก ทุก
บ้านจะมีชุมชนบ้าน ทำค้ำปลูกผักต่าง ๆ สูงจากพื้นดิน นำภาชนะที่ไม่ใช้ เช่น กระถาง กะละมัง
ยางรถยนต์ มาปลูกผักสวนครัว ดูดีน่าจดจำไปเป็นตัวอย่างผู้คนจากต่างถิ่นมาพบเห็นก็ชื่นชม ทำ
ให้ได้รับความสนใจจากหน่วยงาน นักวิชาการ และเกษตรกร เข้าไปศึกษาดูงานในชุมชนอย่าง
คึกคักเช่น เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2552 ศูนย์วนศาสตร์ชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญนำเกษตรกร
ผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านการเกษตรที่อยู่ใกล้ป่าไม้ ตามแนวทางให้คน
กับป่าอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข จากจังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดยโสธร จำนวน 60 คน เพื่อ
ศึกษาดูงานด้านการเกษตร ดูว่าชุมชนบ้านบัวเทิงเขาปลูกผักสวนครัว อย่างไร ถกรเกษตรผสมผสาน
เขาทำอย่างไร มาแล้วก็ให้ชาวบ้านพาเดินดู อธิบายให้ฟัง แนะนำวิธีการปลูกผัก

ผลไม่ต่าง ๆ แนะนำวิธีการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ แนะนำการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพกับพืชผักสวนครัว สร้างแหล่งอาหารที่ปลอดภัย ผลจากการที่กลุ่มเกษตรกรมาดูงาน ทำให้ทราบว่าคนที่มาดูมีความสุข มีความพอใจที่ได้เห็นความพร้อม ความสามัคคี ของคนในชุมชน เห็นการปลูกพืชผักตามหน้าบ้าน ช้างบ้าน การทำเกษตรแบบผสมผสาน การปลูกพืชหลายชนิดในแปลงเดียวกัน เขาได้ความรู้ คนที่มาดูงานต่างก็ยืนยันว่าจะจดจำเอาสิ่งดี ๆ ไปใช้กับชุมชนของตนเอง ชาวบ้านบัวเทิงก็มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นชุมชนต้นแบบให้กลุ่มอื่น ชุมชนอื่นนำเอาวิธีการไปปรับใช้ เป็นไปได้ว่าชุมชนอื่นอาจจะมีความสามารถมากกว่าหรือทำได้ดีกว่าชุมชนบ้านบัวเทิงก็ได้ ใครจะไปรู้ สักวันหนึ่งชุมชนบ้านบัวเทิงอาจจะได้เดินทางไปดูงานในชุมชนที่มาดูงานวันนี้ก็ได้ แน่แน่นอนที่สุดเมื่อวันนั้นมาถึง ทุกคนทุกชุมชน ก็จะมีความสุขกันถ้วนหน้า มีอาหารปลอดภัยให้ครอบครัวลูกหลาน ให้ชุมชน

วิชานันท์ ผ่องศรี และ สมพงษ์ ธงไชย(2550 : ออนไลน์) ได้เสนอผลการวิจัยในภาพรวม ทั้ง 4 หมู่บ้าน ที่ทำการศึกษามีลักษณะสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน ทำให้การประกอบอาชีพหลักและวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในแต่ละหมู่บ้านแตกต่างกันออกไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดจนการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยว หมู่บ้านเวินบึก เป็นชุมชนชาวบรู ที่ยึดถือวัฒนธรรมดั้งเดิม มีการตั้งถิ่นฐานริมฝั่งแม่น้ำโขง และมีทรัพยากรป่าสาธารณะใกล้กับชุมชน จึงเน้นที่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม และเปิดบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยวเป็นบ้านพักโฮมสเตย์ หมู่บ้านตามุย เป็นชุมชนชนบทชาวอีสาน ตั้งถิ่นฐานริมฝั่งแม่น้ำโขงในบริเวณลักษณะที่ราบตะกอนน้ำพัดพา เน้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและทางธรรมชาติ การล่องเรือชมแม่น้ำโขง และเปิดบ้านต้อนรับนักท่องเที่ยวเป็นบ้านพักโฮมสเตย์ หมู่บ้านท่าลั้ง เป็นชุมชนชาวบรูที่ได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการท่องเที่ยวมากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ ตั้งถิ่นฐานริมฝั่งแม่น้ำโขง ปัจจุบันเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยว และหมู่บ้านท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ซึ่งได้รับมาตรฐานบ้านพักโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เน้นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชมวิถีชีวิต การผลิตเครื่องจักสานและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมู่บ้านชะซอม เป็นชุมชนชนบทชาวอีสานที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อการท่องเที่ยวก่อนหมู่บ้านอื่นๆ จึงเป็นหมู่บ้านตัวอย่างของอำเภอในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ป่าชุมชน จึงมีการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวจากป่าชุมชนเป็นหลัก มีการทำเกษตรกรรมทานา เน้นการท่องเที่ยวเกษตรผสมผสานในหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะมีการทำนาข้าว และการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ที่ได้รับมาตรฐานบ้านพักโฮมสเตย์จากกระทรวง

การท่องเที่ยวและกีฬา จากรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีอยู่และที่พยายามจะผลักดันให้เกิดขึ้นนั้น ทั้งหมดเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และโครงสร้างพื้นฐานของระบบสาธารณูปโภคมาเป็นพื้นฐานในการจัดการและการบริการการท่องเที่ยว พื้นที่ศึกษาทั้ง 4 หมู่บ้าน สามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความต้องการ ซึ่งทั้งนี้ในแต่ละพื้นที่มีองค์ประกอบและการบริการการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ทำให้การท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับรูปแบบหรือกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการ การจัดการให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ตลอดจนการพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวทั้งการบริการการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแต่ละหมู่บ้านนามาผสมผสาน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่สมบูรณ์ขึ้นได้

ผลการวิจัยและศึกษาชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษารองเย็น อำเภอสอง จังหวัดแพร่ (THE STUDY OF COMMUNITY FOR SUPPORTING AGRO-ECOTOURISM TO ALONG THE SUFFICIENCY ECONOMY : A CASE STUDY OF BAN RONGYEN, SONG DISTRICT, PHRAE PROVINCE.) ที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นมีแนวทางการพัฒนาและความมุ่งหมายเหมือนกับนักวิชาการและนโยบายของรัฐที่มีการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนด้วยการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นวิถีการพัฒนาวิธีการหนึ่งที่จะนำมาซึ่งการบูรณาการในทุกด้านสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยเฉพาะชุมชนในพื้นที่สูงซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าที่มีวิถีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นสิ่งที่มิเช่นนั้นเชิงอีสานทางวัฒนธรรมเชิงเกษตรที่สามารถดึงดูดผู้คนหรือนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปค้นหาเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเอง แต่กระบวนการพัฒนาชนเผ่าเหล่านี้ต้องอาศัยระยะเวลาและการสร้างความเข้าใจ รวมถึงการสร้างความรู้ความตระหนักในคุณค่าของตนเองที่สามารถนำองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเรียบเรียงและประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวิถีวัฒนธรรมของตนเองอันจะนำมาสู่ความยั่งยืนอย่างเป็นธรรม ความเสมอภาค และความยุติธรรมทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยและพัฒนาศึกษาชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษารองเย็น อำเภอสอง

จังหวัดแพร่ (THE STUDY OF COMMUNITY FOR SUPPORTING AGRO-ECOTOURISM ACTIVITIES TO ALONG THE SUFFICIENCY ECONOMY : A CASE STUDY OF BAN RONGYEN, SONG DISTRICT, PHRAE PROVINCE.) ได้สรุปข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลและหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ รวมทั้งชุมชนอื่นๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่ยั่งยืนดังนี้

1)มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น ควรเข้ามามีบทบาทและสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม และสนับสนุนการนำรายวิชาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชน และนำชุมชนเป็นห้องเรียนชีวิตจริงเพื่อการศึกษาเรียนรู้

2)คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งน้ำว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ควรให้ความสำคัญในการเชื่อมโยงการพัฒนาโดยการสนับสนุนและผลักดันให้การท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาแบบบูรณาการร่วมกัน

3)ผู้ประกอบการภาคเอกชน ควรมีบทบาทเข้ามาร่วมกับพัฒนาและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การท่องเที่ยวระดับประเทศและระดับสากล

4)นักศึกษา นักวิจัย หรือผู้สนใจ สามารถนำข้อมูลไปศึกษา เปรียบเทียบ หรือพิจารณาในลักษณะอื่นๆ เกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีชุมชนเป็นฐานการพัฒนาชนบทแบบมีส่วนร่วม ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม